

C. van der Leest, Vier lastige thema's uit het Oude Testament

A Polygamie

- 1 In het Oude Testament is herhaaldelijk sprake van polygamie:
  - 1.1 Abraham met Sara en Hagar (Genesis 16:1-3).
  - 1.2 Jakob met Lea + Lea's slavin en Rachel + Rachels slavin (Genesis 29:21-28; 30:1-4; 9-10).
  - 1.3 Elkana met Peninna en Hanna (1 Samuel 1:1-2).
  - 1.4 David met vele vrouwen (2 Samuel 3:2-5; 5:13).
  - 1.5 Salomo met heel veel vrouwen (1 Koningen 11:1-8).Geen van deze personen is ooit door God een verwijt gemaakt; doet dat geen afbreuk aan het gezag van de Bijbel met betrekking tot huwelijkszaken?
- 2 De vermelding en zelfs stilzwijgende acceptatie van polygamie betekent nog geen goedkeuring ervan:
  - 2.1 De rechteloosheid van de vrouw wordt in Mozes' wetten ingedamd:
    - a Exodus 21:7-11: is een Israëlitische slavin de (bij)vrouw van iemand, dan mag hij haar niet doorverkopen en moet hij haar even goed behandelen als z'n 'vrije' vrouw.
    - b Deuteronomium 21:10-17: wordt een krijgsgevangen meisje iemands (bij)vrouw, dan mag ze later niet doorverkocht worden en evenmin tot slavin gedegradeerd worden; de zoon van een favoriete vrouw mag bij de erfenis niet voorgetrokken worden boven de zoon van de niet-favoriete vrouw.
  - 2.2 Geen van de polygame huwelijken uit het Oude Testament wordt positief getekend; er is juist sprake van: haat en nijd (1.1-1.3); verkrachting en moord (1.4); verleiding tot afgoderij (1.5).
- 3 Hoe we polygamie moeten beoordelen, blijkt uit Genesis 2-3:
  - 3.1 De manier waarop God Adam en Eva bij elkaar heeft gebracht (Genesis 2:18-24), geeft aan wat Gods oorspronkelijke bedoeling was met het onderscheid van man en vrouw: dat één man en één vrouw in liefde en trouw met elkaar verbonden zijn. Monogamie is dus de huwelijksnorm. Het Oude Testament eindigt dan ook met het monogame huwelijk (Maleachi 2:13-16).
  - 3.2 Het monogame huwelijk werd ondergraven door de opstand van de mens in het paradijs (Genesis 3:12!); Gods straf lag in het verlengde hiervan (3:16 NBG; de betekenis hiervan wordt duidelijk als we zien hoe 'begeerte' en 'heersen' voorkomen in 4:7 NBG; God kondigt concurrentie aan tussen man + vrouw: zij probeert hem naar haar hand te zetten maar hij onderdrukt haar).

Opdracht-1: In Afrika kwam voor dat een man met 3 vrouwen als christen gedoopt wilde worden. Wat moet je dan als zendeling eisen inzake de vrouwen die de dopeling na de eerste erbij genomen heeft?

B Het uitroeien van de bewoners van Kanaän

- 1 Israel heeft van God de opdracht gekregen om bij de verovering van Kanaän alle bewoners uit te roeien (Deuteronomium 7:1-2 en 20:16-17). Daarvoor worden twee motieven genoemd:
  - 1.1 Die volken hebben zich eeuwen lang schuldig gemaakt aan ernstige wandaden, zoals seksuele uitpattingen in de dienst van Baäl en Asjera en de kinderoffers aan Moloch (Leviticus 18:24-25; 20:23; Deuteronomium 9:4-5; vergelijk Genesis 15:16). De Israëlieten hebben bij dit doden van mensen dus gefungeerd als beulen die Gods straf uitvoerden.
  - 1.2 God wilde voorkomen dat de Israëlieten door die heidense volken verleid zouden worden tot de dienst van dezelfde afgoden met alle wandaden van dien (Deuteronomium 7:3-5; 20:18).
- 2 Inderdaad hebben de Israëlieten blijkens het boek Jozua vele dorpen en steden uitgemoord - overeenkomstig Gods opdracht aan hen. Maar daarbij moet bedacht worden:
  - 2.1 Die opdracht tot uitroeien was qua tijd en omvang beperkt van aard: alleen bij hun intocht van Kanaän en alleen tegenover de bewoners daarvan hebben de Israëlieten opdracht gekregen meedogenloos op te treden; in andere militaire situaties moesten ze beginnen met diplomatieke middelen (Deut.20:10-15) - met als uitzondering de Amalekieten (Ex.17:8-16; 1 Sam.15:1-3).
  - 2.2 In de praktijk was de uitroeiing van Kanaäns bewoners niet totaal, maar bleven velen in leven:
    - a deels vanwege Gods strategie, want Hij wilde door een al te snelle verdwijning van de oude bevolking voorkomen dat het land zou verwilderen (Deuteronomium 7:22).
    - a deels vanwege Gods pedagogiek, want Hij wilde door de blijvende aanwezigheid van heidenen de Israëlieten te testen in hun toewijding aan Hem (Rechters 2:22-23);
    - b deels door de laksheid van de Israëlieten, want telkens waren ze nalatig (Rechters 2:2);
    - c deels als straf van God, want doordat de heidenen niet uitgeschakeld werden, gingen de Israëlieten hun afgoden vereren, met alle goddelijke straffen van dien (Rechters 2:3).
  - 2.3 Intussen blijft onze moeite met deze genocide door de Israëlieten onveranderd bestaan, maar:
    - a Die moeite is wel wat hypocriet, want ook wij kennen het dat verwerpelijke regeringen/groepen militair keihard bestreden worden; denk aan het optreden van de geallieerden tegen nazi-Duitsland en aan de militaire acties tegen ISIS.
    - b Die moeite heeft ermee te maken dat we vaak geneigd zijn de ernst van de zonde (in dit geval van de heidense wandaden in Kanaän) te bagatelliseren.
  - 2.4 We kunnen onze moeite hiermee uiteindelijk loslaten als we eraan vasthouden dat Gods barmhartigheid en rechtvaardigheid per definitie altijd met elkaar in balans zijn.

Opdracht-2: Waarom zijn de uitroei-teksten uit de Bijbel fundamenteel anders dan die uit de Koran?

C De wraakpsalmen

- 1 In de psalmen doen de dichters sterke uitspraken over allerlei ellende die ze de vijand toewensen, bijvoorbeeld: Psalm 58:7-12; 69:23-29; 109:6-20; 137:8-9; 139:19-22.
  - 1.1 Vaak wordt een tegenstelling gezien tussen het Oude Testament en het Nieuwe Testament:
    - a Het OT zou van een lager godsdienst peil zijn, vol wraakzucht en uit zijn op bloedvergieten.
    - b Het NT zou van een hoger godsdienstig peil zijn, vol vergevingsgezindheid en liefde: Christus.
  - 1.2 Deze tegenstelling is onjuist:
    - a Christus heeft zijn opdracht tot liefde in Matteüs 5:44 ontleend aan het OT, Levit.19:14-18.
    - b Ook het NT bevat krasse taal over Gods vijanden (Matteüs 8:12;18:6; Handelingen 13:10-11; Galaten 1:8; Openbaring 20:15; 21:8).
- 2 Wel is waar dat de wraakpsalmen bij een andere fase horen van Gods geschiedenis met zijn volk:
  - 2.1 In die psalmen is koning David of een van zijn opvolgers aan het woord; ze zijn dus geen persoonlijke uitingen van wraak; er wordt gesproken namens de gemeenschap.
  - 2.2 Daarin verwoordt de dichter niet wat hij zélf de vijand wil aandoen, maar impliciet beroept hij zich op Gods beloften: "U hebt beloofd dat wij heer en meester zullen zijn in Kanaän maar nu is de vijand de baas; uw belofte is nu geen werkelijkheid. Doe ons recht en schakel de vijand uit!"
- 3 In het NT leven we in een andere situatie:
  - 3.1 De gelovigen wonen niet meer samen in één beloofd land maar verspreid over de hele wereld.
  - 3.2 In die wereld moet koren en onkruid (gelovigen + ongelovigen) samen opgroeien tot de tijd van de oogst (de laatste rechtszaak; Mat.13:24-30,36-43). Daar moeten we niet op vooruitgrijpen.
  - 3.3 = Wij leven in de tijd van Gods geduld (2 Petrus 3:9): God geeft iedereen de kans om tot inkeer te komen; daarom moeten ook wij nooit iemand vastpinnen op het slechte dat die ooit heeft gedaan en dus niemand definitief afschrijven. In deze tijd van Gods geduld moeten we de vijand verlegen maken met onze goedheid; wie weet verandert die daardoor (Spreekwoorden 25:21-22 = **Romeinen 12:20-21**: Als uw vijand honger heeft, geef hem dan te eten, als hij dorst heeft, geef hem dan te drinken. Dan stapelt u gloeiende kolen op zijn hoofd. Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede).
- 4 Dat betekent niet dat we in deze tijd moeten berusten in het kwaad, het kwaad moeten toedekken.
  - 4.1 Zonde blijft zonde en moet ook als zodanig aangewezen worden, inclusief dat je je er kwaad over kunt maken, zie C.1.2.b.
  - 4.2 Ook verklaart Paulus nadrukkelijk dat de overheid het zwaard niet voor niets voert, nml. om wie het slechte doet zijn verdiende straf te geven en om zo Gods toorn te tonen, Romeinen 13:4.
  - 4.3 Als wij tegenwoordig de wraakpsalmen zingen, heeft dat dan ook twee doelstellingen:
    - a We vragen daardoor God dat Hij de macht van het kwaad in deze wereld stuit, hoe dan ook – maar niet dwingend, in het besef dat we geduldig moeten zijn totdat Gods tijd aanbreekt, Openbaring 6:9-11.
    - b We spreken daardoor hartstochtelijk ons verlangen ernaar uit dat aan alle onrecht en ellende een einde komt en dat het rijk van allesomvattende vrede en welzijn gaat aanbreken.

Opdracht-3: Hoe kunnen we Christus' oproep tot toegeeflijkheid (Matteüs 5:39) combineren met Paulus' keuze om op z'n strepen te staan (Handelingen 16:37)?

D De geldigheid van de geboden uit de wet van Mozes

- 1 In opdracht van God heeft Mozes een grote verscheidenheid aan geboden gegeven aan Israël:
  - 1.1 Morele geboden, bijvoorbeeld het 5^e -10^e gebod of Leviticus 19:14-18 over de naastenliefde.
  - 1.2 Geboden inzake offers, waarbij dierenbloed werd vergoten (bijvoorbeeld Leviticus 1-7).
  - 1.3 Geboden inzake rein en onrein eten, die een scheidsmuur oprichtten richting de heidenen (Leviticus 11; Deuteronomium 14:3-21).
  - 1.4 Geboden inzake feesten, die herinnerden aan episoden uit Gods geschiedenis met Israël en/of verbonden waren met de seizoenen (Leviticus 23; 25).
  - 1.5 Geboden waarin de doodstraf wordt bepaald voor ernstige overtredingen van Gods wet - overtredingen die bij ons voor het merendeel zelfs buiten de strafwetgeving vallen (Deuteronomium 13:2-6; 17:2-13; 19:16-21; 21:18-21; 22:20-27; 24:7).
- 2 Christus heeft verklaard dat "Zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet van kracht" (Matteüs 5:18). We mogen dus nooit op eigen gezag mozaïsche geboden afschaffen. God zelf moet ons duidelijk maken hoe wij met die geboden moeten omgaan. En dan blijkt dat door Christus' komst op aarde fundamentele veranderingen zijn ingetreden, met als gevolg dat vele mozaïsche geboden voor ons niet meer van toepassing zijn.
  - 2.1 Goed en kwaad zijn onveranderd gebleven:
    - a Door de komst van Christus is het onderscheid tussen moreel goed en kwaad niet veranderd; vandaar dat bijvoorbeeld de apostel Paulus het 6^e tot 10^e gebod zonder enige toelichting als gezaghebbend aanhaalt (Romeinen 13:8-9).
    - b Intussen is waar dat er mozaïsche geboden zijn die een morele inhoud hebben maar die toch om een eigentijdse toepassing vragen; zie bijvoorbeeld de geboden inzake oorlogsvoering (Deuteronomium 20:19-20; vergelijk 2 Koningen 3:19,27).

- 2.2 Het beslissende bloed is gevloeid:
  - a Omdat Christus zijn verzoenend bloed heeft laten vloeien, zijn de dierenoffers en alle handelingen met dierenbloed overbodig geworden (Hebreeën 9:11-10:10). Daarom kunnen we de desbetreffende mozaïsche geboden naast ons neerleggen.
  - b Intussen blijft de bóódschap van die geboden onveranderd gelden: het kan pas weer goed worden tussen God en mens, als er geboet wordt voor de menselijke ongehoorzaamheid.
- 2.3 De werkelijkheid is gekomen:
  - a Omdat met de verschijning van Christus de werkelijkheid is gekomen (Hebreeën 9:1-12), is de tijd van de schaduwen voorbij, de tijd dat Christus' werk moest worden uitgebeeld door het onderscheid tussen rein en onrein en door feesten (Kolossenzen 2:16-17). Daarom zijn we niet meer gebonden aan de desbetreffende mozaïsche voorschriften.
  - b Intussen blijft de bóódschap van die geboden onveranderd gelden: als gelovigen moeten we volop aandacht hebben voor alles wat God ons door Christus aan geschenken geeft.
- 2.4 Gods verbond is wereldwijd geworden:
  - a Omdat Christus zijn leerlingen opdracht gegeven heeft aan de hele wereld het evangelie door te geven (Matteüs 28:18-20; Marcus 16:15-16; Handelingen 1:8), is aan de afzondering van Gods volk een einde gekomen (Efeziërs 2:11-18) en zijn de gelovigen niet meer gebonden aan de geboden inzake rein en onrein (Marcus 7:14-19; Handelingen 10:10-17) die een scheidsmuur oprichtten tussen gelovigen en ongelovigen (Handelingen 10:28a).
  - b Intussen blijft de bóódschap van die scheiding-makende geboden onveranderd gelden: als gelovigen moeten we ons ver houden van alles wat strijdig is met het leven als kind van God (2 Korintiërs 6:14-18).
- 2.5 De doodstraf is twijfelachtig geworden:
  - a De gelovigen wonen niet meer samen in eenzelfde gebied (wat om uniformiteit vroeg in denken en leven); ook is het een feit dat volgens Christus' woord koren en onkruid nu samen dienen op te groeien, profiterend van Gods geduld (zie C,3.2-3.3).
Uit dit alles moeten we afleiden: de geboden die de doodstraf bepalen voor ernstige overtreders van de wet zijn niet meer van toepassing; we moeten het accepteren dat we in een pluriforme samenleving wonen, waarom het ons vrij staat om te gaan met andersdenkenden en anderslevenden (1 Korintiërs 5: 9-10,13a).
Wel is waar dat de overheid in dienst van God het zwaard voert om wie het slechte doet zijn verdiende straf te geven (Romeinen 13:4).
  - b Intussen blijft de bóódschap van die geboden inzake de doodstraf onveranderd gelden: we moeten binnen de gemeente ernstige en hardnekkige afwijking in leer of leven radicaal afwijzen (Matteüs 18:15-17; Romeinen 16:17-18; 1 Korintiërs 5:9-13; 1 Tessalonicenzen 3:6; 2 Johannes:10-11, ofwel: we moeten kerkelijke tucht toepassen en dus zo nodig anderen aanspreken op hun opvattingen en gedragingen.
Daarbij is een balans nodig tussen geduldig-zijn (we komen nooit verder dan tot een begin) en appellerend zijn (God neemt geen genoegen met laksheid).
Dit lijkt milder dan de doodstraf, maar als iemand terecht buiten de gemeente gesloten wordt, geldt tegelijk dat God hem uit zijn koninkrijk bant (1Korintiërs 6:9-10;Efeziërs 5:5-6).
- 3 Wie de in 1.2-1.4 genoemde geboden toch als een blijvende verplichting beschouwt voor alle gelovigen en dan ook aan iedereen oplegt, doet tekort aan de betekenis van Christus (Galaten 2:11-16; 3:23-26; 4:9-11; 5:1-6).
  - 3.1 Het is waar: het staat Joden vrij nog altijd mozaïsche wetten toe te passen:
    - a Zo heeft Paulus zijn collega Timoteüs, zoon van een Joodse vrouw en een niet-Joodse vader, besneden om zo beter toegang te hebben tot de Joden (Handelingen 16:1-3; de Griek Titus bleef onbesneden, Galaten 2:3).
    - b Ook is Paulus een tijd een soort nazireeër geweest (Handelingen 18:18) en heeft hij zich nog aan gebruikelijke reinigingsvoorschriften gehouden (Handelingen 21:23-26).
  - 3.2 Maar Paulus is heel fel als christelijke Joden (Judaïsten) mozaïsche bepalingen opleggen aan christelijke niet-Joden (Filippenzen 3:2,18-19), want dan lijkt het alsof we voor onze redding naast Christus nog iets anders nodig hebben, waarmee we tekortdoen aan Christus.

Opdracht-4:

- a Wat kunnen we voor de tegenwoordige oorlogsvoering leren van Mozes' bepalingen uit Deuteronomium 20:19-20?
Als u een stad langdurig moet belegeren, mag u haar boomgaarden niet vernietigen. Laat de bijl rusten en laat de bomen staan, want u moet er zelf van eten, en bovendien: is een boom soms een mens, dat u tegen hem moet strijden? Alleen de bomen waarvan u weet dat ze geen vruchten geven, mag u vernietigen of omhakken om ze te gebruiken voor de belegering van de stad waarmee u in oorlog bent.
- b Wat kunnen we voor het regeringsbeleid leren van de bepalingen inzake het jubeljaar (het vijftigste jaar) in Leviticus 25?
23 Land mag nooit verkocht worden, alleen verpand, want het land behoort mij toe en jullie zijn slechts vreemdelingen die bij mij te gast zijn. 25 Wanneer een van jullie tot armoede vervalt en een deel van zijn grond moet verpanden... 28 ....in het jubeljaar valt het aan hem terug en kan hij naar zijn eigen grond terugkeren.
39 Wanneer een van jullie tot armoede vervalt en zichzelf aan jou verpand, mag je hem niet als slaaf behandelen..... 54 Wanneer hij niet op de een of andere manier wordt vrijgekocht, komt hij in het jubeljaar met zijn kinderen vrij. 55 Want de Israëlieten behoren mij toe.